

Az oktatás – az ENSZ Egyezmény tükrében

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény a 24. cikkében rögzíti, hogy a szerződő államok „elismerik a fogyatékossgal élő személyek oktatáshoz való jogát”.

Ehhez a szerződő államok „az oktatási rendszer minden szintjén biztosítják az inklúziót, és az élethosszig tartó tanulás lehetőségét”.

Ennek legfőbb célja, hogy elősegítsék a fogyatékos gyermekek képességeinek, önbecsülésének, tehetségének, kreativitásának fejlesztését, kibontakoztatását.

Továbbá vállalják az államok, hogy az oktatásból a fogyatékos személyeket nem rekesztik ki az ingyenes általános- és középiskolai oktatásból – fogyatékossguk okán sem. Ugyanúgy *joguk van az oktatáshoz*, mint az ép társaiknak.

A cikk rögzíti, hogy „a Szerződő Államok meghozzák a szükséges intézkedéseket, többek között: ... Elősegítik a *jelnyelv elsajátítását*, és támogatják a *hallássérült közösség nyelvi identitását*; biztosítják hogy a vak, siket, valamint siketvak személyek – különösen a gyermekek – oktatása az egyén számára legmegfelelőbb nyelven, kommunikációs módszerrel és eszközökkel ... történjék.”

Hogy ez megvalósuljon, az államoknak vállalniuk kell, hogy „olyan tanárokat – köztük *fogyatékossgal élő tanárokat* – alkalmazzanak, akik megfelelő képesítéssel rendelkeznek a jelnyelv és/vagy a Braille-írás oktatására ... A Szerződő Államok biztosítják, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára megkülönböztetés nélkül, a mindenkit megillető módon hozzáférhető a felsőoktatás, a szakképzés, a felnőttoktatás és az élethosszig tartó tanulás.”

A hallássérültek szempontjából mit jelent ez? Azt, hogy ha az ENSZ Egyezmény kötelező érvényű lett, a magyar állam köteles biztosítani a hallássérült gyermekek, diákok részére a befogadó oktatást, a jogukat ahhoz, *hogy jelnyelven is oktassák őket, megtanulhassák a jelnyelvet, kialakulhasson a nyelvi identitásuk*. Azt, hogy minden hallássérült diák számára a legmegfelelőbb módszerrel történjen az oktatás. Képezni és alkalmazni kell *siket és nagyothalló tanárokat* is, akik saját sorstársaiknak adhatják tovább tudásukat.

Nézzük a jelenlegi hazai jogszabályokat is!

2009. évi CXXV. Törvény a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról:

A hallássérült gyermekek oktatására vonatkozó egyes szabályok

14. § (1) A hallássérült gyermek a szülője (gyámja) döntésétől függően bilingvális vagy auditív-verbális módszerrel folyó korai fejlesztésben és gondozásban vehet részt.

(2) A szülő (gyám) az (1) bekezdés szerinti döntéséről legkésőbb a tanévkezdést megelőző 90. napon írásban nyilatkozik.

(3) A gyógypedagógiai intézmény az óvodai nevelést, iskolai nevelést-oktatást bilingvális módszerrel is köteles biztosítani azon hallássérült vagy siketvak gyermek számára, akinek szülője (gyámja) ezt írásban kezdeményezi.

(4) A bilingvális módszerrel történő korai fejlesztést és gondozást, óvodai nevelést, iskolai nevelést és oktatást olyan, a közoktatásról szóló törvény 17. §-ában foglalt képesítésű személy végezhet, aki egyúttal felsőoktatás keretében jelnyelv szakos képzettséget vagy felsőoktatási intézményben szervezett, a bilingvális oktatásra felkészítő szakirányú továbbképzés során szakirányú szakképzettséget szerzett.

(5) A közoktatásról szóló törvény szerinti szakértői és rehabilitációs bizottság tájékoztatást nyújt a szülő (gyám) számára a bilingvális, valamint az auditív-verbális oktatási módszerekről.

Az Országos Fogyatékosügyi Program az oktatás kapcsán az integrációt, az egyenlő esélyű hozzáférést és a felsőoktatáshoz való hozzáférést hangsúlyozza.

A közoktatásról szóló törvény (1993. évi LXXIX. Törvény) a sajátos nevelési igényű gyermek oktatása kapcsán rögzíti, hogy jelnyelven is *folyhat az oktatás*. Tehát nem kötelező jelleggel említi meg a jelnyelven történő oktatás lehetőségét.

A fogyatékossgal élő hallgatók tanulmányainak folytatásához szükséges esélyegyenlőséget biztosító feltételekről szóló 29/2002. (V. 17.) számú OM rendelet már konkrétan fogalmaz a felsőoktatásban részt vevő hallássérült diákok jogaival kapcsolatban: **szóbeli vizsga helyett írásbeli vizsga lehetősége, az idegennyelv-tanulás és az államilag elismert nyelvvizsga követelménye alól felmentés lehetősége, szóbeli vizsgán jelnyelvi tolmács biztosításának lehetősége, a vizuális szemléltetés, segédeszközök használatának lehetősége, szükség esetén hosszabb felkészülési idő biztosítása.**

Láthatjuk, még nem olyan „bőbeszédű” a hazai jogszabályozás az oktatással kapcsolatban, mint ahogy mi szeretnénk. A magyar államnak az oktatás területén is sok a teendője a jogszabályalkotás és annak a megvalósítása terén.

Inklúzió = befogadás. Az inklúzió a kultúrák és közösségek azon elfogadott nézetén alapul, hogy a befogadás egy soha be nem fejeződő folyamat, állandó munka egy ideálért, amikor az oktatásban és társadalomban tapasztalható kizárási kényszerek eltűnnek. A befogadó iskola forrása a közösség oktatásának, maga az oktatás pedig több mint az iskoláztatás - cselekvés a közösséggel, a közösségben, a közösségért.